

Nota Sport en Bewegen in de gemeente Waalwijk 2020-2024

status: definitief
juli 2020

Inhoudsopgave

	Pagina
1. Aanleiding	3
2. Visie	4
3. Inclusief Sporten en Bewegen & Vaardig in bewegen	5
3.1. Algemeen	5
3.2. Huidig beeld	
3.2.1 Jeugd en Jongeren	5
3.2.2 Kwetsbare doelgroepen	7
3.2.3 GO Waalwijk	7
3.2.4 Wmo/Jeugdfonds Sport en Cultuur	7
3.3 Richtinggevend kader	8
3.4 Acties	8
4 Vitale sportaanbieders in een positieve sportcultuur	9
4.1 Algemeen	9
4.2 Huidig beeld	9
4.2.1 De Waalwijkse sportverenigingen	9
4.2.2 Verenigingsondersteuning	10
4.2.3 Sportsubsidies	10
4.2.4 Positieve sportcultuur	10
4.2.5 Gezonde sportomgeving	11
4.3 Richtinggevend kader	11
4.4. Acties	12
5 Duurzame sportinfrastructuur	13
5.1 Algemeen	13
5.2 Huidig beeld	13
5.2.1 Beheer en exploitatie	14
5.2.2 Rol Team Sport	14
5.2.3 Duurzame sportaccommodaties	15
5.2.4 Multifunctioneel gebruik en toegankelijkheid	15
5.2.5 Sportief ingerichte openbare ruimte	16
5.3 Richtinggevend kader	16
5.4. Acties	17

1. Aanleiding

In de programmabegroting 2019 heeft gemeente Waalwijk aangegeven over te gaan tot de ontwikkeling van een nieuwe integrale sportnota. De vorige sportnota dateert uit 2012 en het speelveld heeft zich de afgelopen jaren verder ontwikkeld. De uitdaging ligt de komende jaren in het verder vergroten van de deelname onder de jeugd en jongeren, maar ook in het benutten van de waarde van sport en bewegen voor senioren en kwetsbare doelgroepen. Daarvoor zijn vitale sportverenigingen en goed uitgeruste sportvoorzieningen nodig en ook bevlogen en gekwalificeerde buurtsport- en cultuurcoaches.

Parallel hieraan zijn de afgelopen jaren vraagstukken ontstaan op het accommodatiegebied, zoals de ontwikkeling van een mogelijke nieuwe sporthal in Waspik en het toekomstbestendig maken van het sportpark van v.v. SSC '55. In onze strategische visie Waalwijk 2025 stellen we dat niet zozeer het hebben van voorzieningen het uitgangspunt is, maar het gebruik voorop staat. Beter kwalitatief en complementair dan enkel het open houden. Bovendien speelt verduurzaming hierin een nadrukkelijke rol.

Met een visie op Sport en Bewegen in Waalwijk over de jaren 2020 t/m 2024 maken we werk van een gezonde en sportieve gemeente waarin iedereen de mogelijkheid krijgt en kan benutten om te sporten en te bewegen. De uitwerking van de visie wordt binnen de beschikbare middelen uitgevoerd. Eventueel benodigde extra budgetten en accommodatiekredieten worden separaat aan de raad voorgelegd.

Leeswijzer

Gelijk aan de thema's van het Nationaal Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland' presenteren we in deze nieuwe visie 'Sport en Bewegen in Waalwijk 2020-2024' onze ambities. De thema's en ambities uit het nationaal Sportakkoord¹ waar we ons op richten zijn:

- 1. Inclusief sporten & bewegen & Vaardig in bewegen**
- 2. Vitale sport- en beweegaanbieders in een positieve sportcultuur**
- 3. Duurzame sportinfrastructuur**

We lichten per thema kort onze ambitie toe, schetsen het huidig beeld en vanuit dit beeld komen we tot conclusies die leiden tot een resultaatbeeld. In deze resultaatbeelden zijn ambitieuze doelen opgenomen. We willen met deze resultaatbeelden sturing geven en uitdagen tot eigenaarschap. Het is een vergezicht en een belangrijke bouwsteen om tot resultaten te komen die ertoe doen. De genoemde acties zijn niet uitputtend maar een eerste aanzet tot uitvoering van deze nota.

---

¹ Het ministerie van VWS heeft in de zomer van 2018 samen met de sportsector, gemeenten en maatschappelijk betrokken partners een nationaal Sportakkoord gesloten met als hoofddoel zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen. Het Waalwijks Sportakkoord is juni 2020 bij VWS ingediend, zie www.gowaalwijk.nl/waalwijkssportakkoord/. Door het rijk wordt de komende jaren voor de uitvoering van ons lokaal sportakkoord een budget van driemaal € 30.000 beschikbaar gesteld.

2. Visie en ambities

In dit hoofdstuk presenteren we onze visie en ambities op het gebied van sport en bewegen voor de periode 2020-2024. Deze zijn mede ontwikkeld op basis van:

- De gesprekken die met diverse spelers in het veld zijn gevoerd in de periode oktober 2019-februari 2020: Het BeweegBuro, De Tavenu, ContourdeTwern, JOGG, ACW '66, Steunpunt aangepast sporten, RYU Waalwijk, Stichting Samen RKC, Kunstencentrum Waalwijk. Binnen de gemeentelijke organisatie: sport, onderwijs, cultuur, recreatie & toerisme, duurzaamheid, vastgoed, omgevingswet, mobiliteit, volksgezondheid, arbeidsmigratie.
- Het gesprek met de raad op 13 februari 2020. Het gesprek met de raad heeft input opgeleverd die is gebruikt bij het formuleren van de ambities op het gebied van sport en bewegen, onder meer op het gebied van: kwetsbare doelgroepen die kunnen worden onderscheiden, knelpunten met betrekking tot de duurzame sportinfrastructuur en de rolverdeling tussen gemeente en sportverenigingen in het kader van de vitale sportvereniging.
- De sessies die in het kader van het Waalwijks Sportakkoord zijn gehouden op 17, 18 en 19 februari 2020.

Visie:

We willen een aantrekkelijke sportieve gemeente zijn voor onze inwoners.

We willen zoveel mogelijk Waalwijkers vitaal in beweging krijgen en houden. Daarbij zijn vitale sportverenigingen en goede, toekomstgerichte accommodaties van belang.

Voldoende bewegen heeft een positief effect op de gezondheid en welzijn van mensen. Uit het nationaal sportonderzoek (Mulier Instituut, 2018) blijkt dat het verbeteren van de gezondheid en conditie één van de belangrijkste motieven van Nederlanders is om te sporten en bewegen. Dit neemt toe naarmate mensen ouder worden. We willen hierop inspringen en sport en andere sectoren zoals zorg en welzijn dichter bij elkaar brengen met laagdrempelige en multifunctionele sportvoorzieningen.

Om deze visie te realiseren werken we samen met onze partners binnen de sectoren sport, onderwijs, kinderopvang, welzijn, zorg en cultuur aan de volgende ambities:

1. Inclusief Sporten & Bewegen & Vaardig in bewegen

De ambitie is dat iedere inwoner een leven lang plezier kan beleven aan sporten en bewegen. Inclusief sporten en bewegen is vanzelfsprekend. Belemmeringen vanwege leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie nemen we weg. Met vaardig in bewegen gaan we ervoor zorgen dat meer kinderen voldoen aan de beweegrichtlijnen en dat de motorische vaardigheden toenemen. Dit is van belang voor het ontwikkelen van een actieve leefstijl.

2. Vitale sport- en beweegaanbieders in een positieve sportcultuur

De ambitie is om alle typen aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig te maken zodat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar blijft. Voor een breed, aantrekkelijk en veilig aanbod van sport- en beweegactiviteiten zijn financieel en organisatorisch gezonde aanbieders nodig, die oog hebben voor veranderende behoeften.

3. Duurzame sportinfrastructuur

De ambitie is om Waalwijk te voorzien van een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. De exploitatie van sportaccommodaties wordt sterk verbeterd, de openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht en alle sportaccommodaties zijn straks duurzaam. Dit is ook een onderdeel van het coalitieakkoord.

3. Inclusief Sporten en Bewegen & Vaardig in bewegen

3.1 Algemeen

Met het inclusief sporten en bewegen hebben we de ambitie om meer mensen een leven lang plezier te laten beleven aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en bewegingomgeving. Hiertoe dienen we eventuele belemmeringen weg te nemen, want sporten en bewegen is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Zeker voor kwetsbare doelgroepen geldt dat sport en bewegen bijdraagt aan de kwaliteit van het leven en kansen biedt om deel te (blijven) nemen aan de samenleving. Daarnaast bewegen de laatste jaren kinderen steeds minder en gaan de motorische vaardigheden van kinderen sterk achteruit. Als kinderen door een slechte motoriek niet vaardig zijn in sport en bewegen dan is de kans groter dat ze er geen plezier aan beleven.

3.2 Huidig beeld

Op de website www.waarstaatjegemeente.nl zien we dat het percentage van het aantal Waalwijkers van 19 jaar en ouder dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (zie onderstaande afbeelding) met 61.2% iets onder het landelijk gemiddelde van 63% ligt (2016). Het Kenniscentrum Sport en bewegen geeft aan dat, afhankelijk van de aard van de beperking, 21% van de visueel en motorisch beperkten en 33% van de verstandelijk beperkten regelmatig sport. Van de groep mensen met een beperking die sporten ervaart 60% knelpunten, met name op het gebied van vervoer, ondersteuning en niet toegankelijke sportvoorzieningen (2019)².

Er is ook steeds meer inzicht in de sociaal-economische waarde van sport en bewegen. Het Kenniscentrum Sport heeft onderzoek gedaan (2018) naar de effecten van sport en bewegen op onder meer de besparing op zorgkosten, de afname van ziekteverzuim en de toename van arbeidsproductiviteit. Uit dit onderzoek is op te maken dat op de schaal van Waalwijk sprake is van een waarde van € 2,8 miljoen per jaar als 10% van de inwoners van Waalwijk meer dan nu het geval is voldoet aan de bewegnorm.

3.2.1 Jeugd en jongeren

De afgelopen beleidsperiode (Sportnota 2012-2016) hebben we onze focus gericht op de jeugd van 6 t/m 16 jaar om het wekelijks sporten in georganiseerd verband te bevorderen. Want als je sporten op jonge leeftijd ontdekt en leuk vindt, is de kans groter dat je op latere leeftijd ook voldoende blijft sporten en bewegen. We hebben met een structurele deelname aan de Brede Regeling Combinatiefuncties en de

² In deze nota wordt gebruikt gemaakt van de meest recente onderzoekgegevens van betreffende organisatie. De nieuwste cijfers op Waarstaatjegemeente worden verwacht in het najaar van 2020.

inzet van buurtsport-en cultuurcoaches³ een impuls aan onze doelstellingen gegeven en de sector sport met het onderwijs, cultuur, zorg, welzijn, jongerenwerk en kinderopvang verbonden. Zie bijlage 1 met een overzicht van de diverse buurtsport- en cultuurcoachfuncties. Op vrijwel alle basisscholen wordt door de buurtsportcoach inzet op maat (menukaart) geleverd: vakdocent bewegingsonderwijs, coaching groepsdocenten, clinics door sportverenigingen tijdens gymles en in de naschoolse tijd en ondersteuning bij sportdagen. De samenwerking met het voorgezet onderwijs is beperkt omdat de sectie Lichamelijke opvoeding reeds vakdocenten inzet.

Overzicht met resultaten:

Onderwerp	Percentage/aantal
Aantal deelnemende scholen Brede Regeling Combinatiefuncties	16 (schooljaar 2019/2020) van de 18 basisscholen
Aantal deelnemende organisaties Kinderopvang	1 met 6 BSO-locaties (wekelijks bereik 425 kinderen)
Clinics door sportverenigingen	4 sportverenigingen per school, totale aanbod door 40 sportverenigingen
Georganiseerde en ongeorganiseerde sportdeelname in Waalwijk t/m 18 jaar	83,5% (bron: GGD Gezondheidsmonitor 2017)
Percentage aantal inwoners verenigingslidmaatschap	26,8% (bron: RIVM 2017)
Jeugdverenigingslidmaatschap 6- en 7- jarigen	64% (Jeugdsportsubsidie 2020)
Jeugdverenigingslidmaatschap 8- t/m 16-jarigen	60% (Jeugdsportsubsidie 2020)

De situatie in onze gemeente wat betreft de percentages sportdeelname en verenigingslidmaatschap onder de jeugd en jongeren is vergelijkbaar met het landelijk beeld. Het aantal inwoners dat als lid is aangesloten bij één of meer sportverenigingen in Waalwijk is iets hoger dan gemiddeld in Nederland (25,3%, peiljaar 2017). Het jeugdlidmaatschap wijkt af van de nagestreefde doelstellingen uit de kadernota sport 2012-2016: een stijging naar 55% onder de 6-7-jarigen en een stijging naar 75% onder 8 t/m 16-jarigen. Dit is echter wel in de lijn met het landelijk beeld. Vanaf het moment dat kinderen naar het voortgezet onderwijs gaan, daalt het aantal verenigingslidmaatschappen. Jongeren in het voortgezet onderwijs weten wel de weg naar ongebonden sport (bijv. sportschool) beter te vinden. Naast de inzet op school kennen we veel (wijkgerichte) buurtsportwerkactiviteiten met partners zoals Stichting Samen RKC, ContourdeTwern, De Tavenu en Kunstencentrum Waalwijk(sport en cultuur versterkt elkaar). We richten ons op het brede speelveld en vindplaatsen van onze jeugd (Jeugdkader 2020, pijler 1 Iedereen doet mee/gelijke kansen).

Volgens Kenniscentrum Sport en bewegen voldeden in 2017 op landelijk niveau 56% van de kinderen (4 t/m 11 jaar) aan de beweegrichtlijnen. Spelen en bewegen is minder vanzelfsprekend geworden in het dagelijks leven van kinderen. Het is belangrijk om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen naar boven toe om te buigen.

Sport en bewegen heeft ook een bijzondere rol in het stimuleren en activeren van een gezonde leefstijl. We implementeren onze JOGG-aanpak (Jongeren op Gezond Gewicht) zo integraal mogelijk. In het Nationaal Preventie-akkoord zijn belangrijke thema's zoals overgewicht, alcoholgebruik en creëren van een rookvrije omgeving voor kinderen benoemd. Dit is vertaald in GO Healthy, Lokaal Gezondheidsbeleid Waalwijk 2020-2023. Het is belangrijk dat mensen die sporten zich in een gezonde sportomgeving kunnen bewegen. Het thema 'Gezonde Sportomgeving' sluit aan bij de ambities van de vitale sportvereniging, zie hoofdstuk 4.

³ Buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen en cultuurcoaches maken onderdeel uit van de Brede Regeling Combinatiefuncties. Hij of zij stimuleert sporten, bewegen en/of deelnemen aan cultuur door iedereen en verbindt verschillende sectoren (bron: www.sportindebuurt.nl)

3.2.2 Kwetsbare doelgroepen

Mede als gevolg van de decentralisatie van zorgtaken (jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen) is er lokaal de afgelopen jaren meer oog voor de verbinding tussen sport, bewegen en het sociaal domein. De focus ligt hier op de volgende kwetsbare doelgroepen:

1. Mensen met een verstandelijke, zintuiglijke en motorische beperking.
2. Mensen met psychische problemen en chronisch zieken.
3. Ouderen die kampen met dementie en eenzaamheid.
4. Mensen met een laag inkomen.
5. Arbeidsmigranten.

Met de inzet van de 'Bewegcoach Senioren', een samenwerking met ContourdeTwern, Schakelring en Stichting Maasduinen bevorderen we een gezonde en actieve leefstijl onder de cliënten van deze zorginstellingen en onder alle ouderen in onze gemeente die geen intramurale zorg ontvangen (zie bijlage 2 Factsheet 2018-2019). De persoonlijke begeleiding en opzet van nieuwe wijkactiviteiten leert ons dat organisaties in het voorliggend veld vaak los van elkaar werken zodat kwetsbare doelgroepen niet altijd even goed bereikt worden. Net als in andere gemeenten ligt er ook in Waalwijk een uitdaging om domeinoverstijgend en ontzorgend te werken aan krachtige basiszorg in de wijk waarbij de behoeften van inwoners centraal staan. We zijn door het succes van de Diabetes Challenge (150 deelnemers) enthousiast geworden om met 'beweging als middel' samen met de professionals in de wijk onze inwoners te ondersteunen. Het gezamenlijk bewegen verbetert de gezondheid, vergroot het sociale netwerk en de ondersteuning door de professional wordt dichtbij geboden.

Daarnaast vestigen zich jaarlijks naar schatting 300 arbeidsmigranten definitief in Waalwijk. Via het onderwijs stimuleren we kinderen van arbeidsmigranten zich aan te sluiten bij sportverenigingen, en daarmee bereiken we ook de ouders. Op deze manier bevorderen we de integratie. In samenspraak met de klankbordgroep migranten Waalwijk en betrokken bedrijven als T&S en Ingram Micro worden behoeften in beeld gebracht en wordt werk gemaakt van een passend aanbod voor arbeidsmigranten.

3.2.3 GO Waalwijk

Zoveel mogelijk inwoners laten sporten en bewegen kan niet zonder het aanbod te kennen. Daarom hebben we in september 2018 de website www.gowaalwijk.nl gelanceerd met een overzicht van aanbieders, verenigingen, activiteiten en evenementen. Het bereik van GO is inmiddels (juni 2020) gegroeid naar 1.293 volgers op social media, met gemiddeld wekelijks bereik van enkele duizenden mensen. Ook verschijnen wekelijks nieuwsberichten in lokale media. Het aantal geregistreerde aanbieders op de site bedraagt 197 aanbieders met 487 aangemelde activiteiten (zie bijlage 3 voor de GO Waalwijk facts & figures). Met GO Waalwijk als de overkoepelende naam en uitstraling voor alle activiteiten in onze gemeente wordt inmiddels nauw samen gewerkt met partners op het gebied van sport, beweging, gezondheid en cultuur. Het proces van 'aanjagen' is in 2019 ingezet en moet vanzelfsprekend groeien. Bijlage 4 bevat een overzicht van de organisatie- en projectenstructuur van GO Waalwijk. De volgende stap is het vergroten van de bewustwording over gezondheid en bewegen onder onze inwoners.

3.2.4 Wmo/Jeugdfonds Sport en Cultuur

Voor ondersteuning in de kosten van lidmaatschap, aanschaf sportmateriaal e.d. bestaat er vanuit de Wmo een regeling voor de aanschaf van een sporthulpmiddel. Hierbij wordt door Team WijZ maatwerk gehanteerd. Gezinnen met een laag inkomen tot 120% van het sociaal minimum worden financieel ondersteund vanuit het Jeugdfonds Sport en Cultuur en de Paswijzer (Armoedebeleid, Samen uit de armoede 2019-2022).

3.3 Richtinggevend kader

Uit bovenstaand beeld concluderen we dat het sport- en beweeggedrag onder onze jeugd en jongeren goed tot gemiddeld is, maar dat we met de leeftijdsgroep van 19 jaar en ouder onder de Nederlandse Norm Gezond Bewegen liggen. Een gezond sport- en beweeggedrag is niet voor iedereen vanzelfsprekend en hiervoor is specifieke aandacht voor de kwetsbare doelgroepen gewenst. Dit is een logisch gevolg gelet op de groeiende vergrijzing en het toenemend aantal arbeidsmigranten in onze gemeente. Belemmeringen dienen weggenomen te worden en meer bewustwording moet worden gecreëerd. We zien ook dat kinderen steeds minder bewegen en dat hun motorische vaardigheid verder achteruitgaat. Het is belangrijk om dit tegen te gaan. De primaire verantwoordelijkheid voor het voldoende bewegen en motorisch vaardig worden van kinderen ligt bij de ouders en verzorgers.

We zetten met ons uiteindelijke beeldresultaat in op een stijging van 10% van onze inwoners dat voldoet aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, van 61% naar 71%. Dit is gelet op het landelijk gemiddelde in 2016 van 63% een ambitieuze doelstelling, maar past binnen het doel van een resultaatbeeld; een vergezicht en een belangrijke bouwsteen om tot resultaten te komen die ertoe doen.

Ons uiteindelijke resultaatbeeld: eind 2024 voldoet 71% van de inwoners van de gemeente Waalwijk aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen en wordt door onze inwoners een leven lang plezier beleefd aan sporten en bewegen in een inclusieve sport- en beweegomgeving.

Richtinggevend kader:

- Inzet buurtsportcoach in samenwerking met het onderwijs, kinderopvang en overige partners continueren met een focus op de motorische vaardigheid bij het jonge kind.
- Uitbreiden lokale samenwerking met sport- en beweegaanbieders en professionele partners op de kwetsbare doelgroepen:
  1. Mensen met een verstandelijke, zintuiglijke en motorische beperking.
  2. Mensen met psychische problemen en chronisch zieken.
  3. Ouderen die kampen met dementie en eenzaamheid.
  4. Mensen met een laag inkomen.
  5. Arbeidsmigranten.
- Creëren van een beweging (community) die aanzet tot sporten, bewegen en een gezonde levensstijl.
- Voor de financiering gebruiken we de ruimte in de beschikbare budgetten.

3.4 Acties

De eerste acties thema Inclusief Sporten en bewegen & Vaardig in bewegen:

- Afbouwen van de tijdelijke stimuleringsregeling (bij afname van 4 uur, 3 uur betalen) in het primair onderwijs om het vrijgekomen budget (€ 20.000) in te zetten ten behoeve van de kwetsbare doelgroepen.
- In samenspraak met het voortgezet onderwijs bepalen of en hoe de inzet van de buurtsportcoach voortgezet onderwijs wordt gecontinueerd.
- In samenwerking met ouders, onderwijs, GGD en kinderopvang meer inzicht krijgen in de motorische ontwikkeling van kinderen en ouders meer bewust maken van het belang hiervan.
- Opstarten van een samenwerkingsverband met professionals dat zich specifiek richt op brede preventie in de wijk, met sport en bewegen als middel, om kwetsbare doelgroepen te ondersteunen.
- Door inzet van ambassadeurs en influencers met GO Waalwijk de bewustwording onder Waalwijkers vergroten. Bijvoorbeeld door discussies op gang te brengen over vraagstukken als 'wat zijn de richtlijnen voor gezond bewegen?'.

4. Vitale sportaanbieders in een positieve sportcultuur

4.1 Algemeen

Sporten in verenigingsverband is van onschatbare waarde. Mensen ontmoeten elkaar bij de vereniging, organiseren en begeleiden er samen activiteiten en de jeugd ontwikkelt er sociale en sportieve vaardigheden.

Met vitale sportaanbieders in een positieve sportcultuur hebben we de ambitie om sportverenigingen toekomstbestendig te maken zodat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar blijft. Dit alles in een sportcultuur waar iedereen met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kan sporten en bewegen.

Onder een vitale sportvereniging verstaan we een financieel gezonde sportvereniging met een krachtig bestuur die vanuit haar eigen verantwoordelijkheid, realistisch en toekomstgericht, activiteiten ontplooit voor zowel haar leden als haar omgeving en daarmee in staat is haar sportieve en maatschappelijke rol te vervullen. Het is aan sportverenigingen zelf om ambities te formuleren en na te leven. Het staat ze vrij om hun maatschappelijke rol beperkt of ruim te definiëren.

4.2 Huidig beeld

Commerciële aanbieders weten vaak goed in te spelen op de veranderende maatschappelijke omgeving, zoals de groeiende vergrijzing en de kwetsbare doelgroepen. Iets waar de traditionele sportvereniging van nature minder op gericht is. Sportverenigingen staan, naast het organiseren van goed sportaanbod voor haar leden, in deze tijd voor verschillende uitdagingen: de capaciteit en kwaliteit van het vrijwillig kader, de vervluchtiging van de vrijetijdsbesteding, de vergrijzing van de samenleving en de fluctuaties in voorkeuren voor sportbeoefening.

Een kwart van de sportverenigingen in Nederland is vitaal (Mulier Instituut, Verenigingspanel 2018/2019). Vitaliteit van de sportvereniging kent twee dimensies: de organisatiekracht (de mate waarin verenigingen nu en in de toekomst in staat zijn om hun sport aan te bieden aan de huidige en potentiële leden (denk hierbij aan kader, financiën, vrijwilligers) en de maatschappelijke oriëntatie (de mate waarin verenigingen zich richten op maatschappelijke activiteiten of taken). Op landelijk niveau scoort volgens het Mulier instituut (Verenigingspanel 2018/2019) twee derde van de verenigingen 'voldoende' of 'goed' op de organisatiekracht. Een derde van de verenigingen heeft moeite met het organiseren van hun sportaanbod. Dit zijn vaker kleine verenigingen (≤ 100 leden) en verenigingen zonder eigen accommodatie. Met name binnensportverenigingen worden soms in hun voortbestaan bedreigd of kiezen voor fusies.

De grote(re) verenigingen en de verenigingen met een eigen accommodatie scoren hoger op organisatiekracht. Ongeveer een derde van de verenigingen is voldoende of goed maatschappelijk georiënteerd. Deze verenigingen zijn voldoende in staat een bredere maatschappelijke functie te vervullen. Grote(re) verenigingen en verenigingen met een eigen accommodatie zijn maatschappelijker georiënteerd dan kleine verenigingen en verenigingen die geen eigen accommodatie hebben.

4.2.1 De Waalwijkse sportverenigingen

We kennen in onze gemeente een rijk verenigingsleven, met in totaal 135 sportaanbieders (inclusief (semi)commerciële sportaanbieders zoals sportscholen, dansscholen, yogastudio's en medische fitness/sportaanbieders), waarvan 81 sportverenigingen.

In de basis vervullen verenigingen al een belangrijke maatschappelijke rol. Die extra stap zetten in de verbreding van die maatschappelijke rol is lastig, vooral voor kleinere verenigingen. We werken met ongeveer 40 sportverenigingen samen met de buurtsportcoaches en professionele partners aan de organisatie van activiteiten en leggen verbindingen. De focus ligt hierbij op de jeugd en in mindere mate op de kwetsbare doelgroepen, zie paragraaf 3.2.1. Wat betreft de maatschappelijke oriëntatie en verbreding in het aanbod aan andere doelgroepen kent een enkele grotere vereniging, veelal met een eigen accommodatie, specifiek aanbod of een afdeling voor kwetsbare doelgroepen. Zoals bijvoorbeeld een G-afdeling voor mensen met een beperking.

We herkennen het landelijk beeld dat het hebben van minder dan 100 leden een vereniging kwetsbaar maakt. Kleinere binnensportverenigingen hebben het eerder lastig dan de grotere buitensportverenigingen met een eigen accommodatie en kantine. 70% van de Waalwijkse verenigingen kent een ledenbestand van minder dan 100 leden (57 van de 81 verenigingen, waarvan 43 binnensportverenigingen en 14 buitensportverenigingen). Vanuit ons huidig subsidiemodel (zie 4.2.3) hebben we beperkt zicht op de financiële positie van onze verenigingen en de organisatiekracht van de kleinere verenigingen. Hiervoor dient een vitaliteitsscan uitgevoerd te worden. Dit is opgenomen in paragraaf 4.3, ons richtinggevend kader.

4.2.2 Verenigingsondersteuning

De verenigingsondersteuner (0,44 fte) is het aanspreekpunt voor de verenigingen en zorgt voor de verbinding met de buurtsportcoaches voor de organisatie van clinics en activiteiten. Landelijk wordt met ondersteuningsprogramma's en lokale sportakkoorden extra ingezet op de landelijke vraagstukken zoals individualisering, ledenstop, vergrijzing en sportcultuur binnen de vereniging. We kennen sinds 2020 een adviseur lokale sport⁴ die met de lokale verenigingsondersteuner gaat samenwerken. In ons Lokaal Sportakkoord hebben de verenigingen aangegeven ondersteuning te zoeken bij het behouden van de oudere jeugdleden vanaf 12 jaar en de sportcultuur binnen de vereniging te willen verbeteren voor kwetsbare doelgroepen. De verenigingen worden door het regionaal Steunpunt Aangepast Sport ondersteund bij het doen van specifiek aanbod aan kwetsbare doelgroepen zoals beschreven in hoofdstuk 3. Met GO Waalwijk als (online) communicatieplatform (site en sociale media) bereiken de aanbieders en verenigingen onze inwoners met het aanbod in activiteiten en evenementen.

4.2.3 Sportsubsidies

We hanteren sinds 2016 een nieuw subsidiemodel om meer te sturen op de samenwerking tussen verenigingen en partners zoals het onderwijs, de buurtsportcoaches en andere professionele partijen. Dit heeft ertoe geleid dat het aantal clinics tijdens de gymles, het naschools aanbod en activiteiten voor kwetsbare doelgroepen is toegenomen. De sportsubsidieregeling omvat de jeugdsportsubsidie (vast bedrag per jeugdlid), sportstimuleringsubsidies gericht op de organisatie van activiteiten en bevorderen van de samenwerking op de doelgroepen jeugd en kwetsbare doelgroepen vanuit de transitiedoelstellingen in het sociale domein en subsidie voor Sporttalentherkenning en -ontwikkeling excellente sportamateurs (Artikel 20 Subsidieregeling Maatschappelijke ontwikkeling).

4.2.4 Positieve sportcultuur

In de afgelopen jaren is op landelijk niveau veel geïnvesteerd in het creëren en borgen van een veilig en plezierig sportklimaat. Het actieplan "Naar een veiliger sportklimaat" (VSK) is eind 2011, op initiatief van VWS, van start gegaan. Het doel van het actieplan was het tegengaan van geweld en intimidatie op en rond de sportvelden en het creëren van een veilig sportklimaat waarin iedereen met plezier kan sporten. In samenwerking met Stichting Halt is dit project in 2014/2015 in onze gemeente uitgevoerd. Bij v.v. RWB hebben we een pilot 'veiligheidsanalyse' uitgevoerd waarbij we constateerden dat binnen de vereniging het onderwerp veilig sportklimaat zeker aandacht heeft, maar dat de diverse documenten en regels meer gebundeld kunnen worden in een beleidsplan met een duidelijke coördinatie en communicatie. De vereniging heeft dit opgepakt en op verzoek van andere voetbalverenigingen is ook bij hun club een compacte analyse uitgevoerd en zijn aanbevelingen gedaan. De afgelopen jaren hebben ons geen meldingen over geweld of intimidatie bereikt. We ondersteunen de verenigingen indien gewenst op het gebied van opleiden en coachen van trainers/begeleiders in specifieke sociale en pedagogische vaardigheden.

⁴ Sinds 2020 zijn in heel Nederland adviseurs lokale sport aangesteld die verenigingen bijstaan bij het uitvoeren van lokale sportakkoorden en verenigingen informeren over ondersteuning die bijvoorbeeld door sportbonden en sportservice Noord-Brabant wordt geboden. De lokale adviseur sport wordt betaald door NOC*NSF, is 24 uur per jaar voor onze gemeente over de periode 2020 t/m 2022 beschikbaar en werkt samen met de verenigingsondersteuner.

4.2.5 Gezonde sportomgeving

Een positieve sportcultuur zien we niet los van een gezonde leefomgeving en gezonde voeding. De vitale sportvereniging met aandacht voor een vitale, gezonde sportomgeving. Met thema's als de Gezonde Sportkantine, NIX 18 (niet drinken en roken tot 18 jaar) en Rookvrije sportparken zetten we in op een gezonde sportomgeving. Met onze gemeentelijke sportkantines geven we het goede voorbeeld: 4 Gezonde Sportkantinevignetten. Inmiddels is bij 3 buitensportverenigingen het Gezonde Sportkantinevignet uitgereikt. Via landelijke campagnes worden verenigingen de komende jaren verder ondersteund op thema's zoals Rookvrije sportparken.

4.3 Richtinggevend kader

We vinden het belangrijk dat de organisatie bij onze sportverenigingen op orde is; organisatorisch vitale verenigingen waar onze inwoners terecht kunnen. Momenteel hebben we nog geen goed zicht op de vitaliteit van onze verenigingen. Hiervoor is een vitaliteitsscan, een nulmeting, nodig op basis waarvan onder meer het organisatorisch perspectief, de ontwikkeling in de financiële situatie, de ledenaantallen, de capaciteit en kwaliteit van het vrijwillig kader en de verenigingscultuur gemonitord kan worden. Van daaruit gaan we onderzoeken of ze de volgende stap naar maatschappelijke verbreding willen of kunnen maken.

De rol van verenigingsondersteuner gaan we nog meer inrichten op het vitaal houden of maken van verenigingen en het vergroten van hun maatschappelijke rol in onze gemeente. We zetten de ondersteuning vooral in op de grotere sportverenigingen (meer dan 100 leden) of verenigingen die daar naartoe willen groeien. Hierbij hebben we extra aandacht voor de borging van een divers sportaanbod in onze gemeente. Verenigingsondersteuning is al een logisch en waardevol onderdeel van het aanbod door GO Waalwijk. Dit wordt verder verdiept met een module verenigingsondersteuning, een loketfunctie met informatie over programma's en (landelijke) regelingen.

Naast het zijn van een gezonde, sterke en maatschappelijk betrokken vereniging is ook een positieve en gezonde sportcultuur een belangrijk aandachtspunt. Bij deze veelal maatschappelijke problematiek op het gebied van veiligheid en gezondheid hanteren wij het uitgangspunt dat de vereniging een eigen verantwoordelijkheid heeft waarbij professionele ondersteuning geboden kan worden. We zijn hierin faciliterend en bieden vraaggerichte ondersteuning.

We zetten met ons uiteindelijke beeldresultaat in op het behouden van het huidige sportlandschap en waar mogelijk versterking. We streven naar 40 vitale sportverenigingen, zijnde 50% van het totale aanbod, die hun eigen organisatie op orde hebben, een divers sportaanbod verzorgen in een veilig en gezond sportklimaat en daarnaast een bredere maatschappelijke functie vervullen.

Ons uiteindelijke resultaatbeeld: eind 2024 beschikt de gemeente Waalwijk over 40 vitale sportverenigingen die hun eigen organisatie op orde hebben, regulier sportaanbod verzorgen in een veilig en gezond sportklimaat én daarnaast een bredere maatschappelijke functie vervullen.

Richtinggevend kader:

- Meer inzicht krijgen in (ontwikkelingen in) de vitaliteit van verenigingen in onze gemeente.
- We ondersteunen de grotere sportverenigingen (meer dan 100 leden) of verenigingen die daar naartoe willen groeien.
- We streven naar behoud van het huidige diverse sportaanbod.
- Voor de financiering gebruiken we de ruimte in de beschikbare budgetten.

4.4 Acties

De eerste acties thema Vitale sportaanbieders in een positieve sportcultuur:

- Uitvoeren van een vitaliteitsscan onder de sportverenigingen.
- Aanscherpen positionering lokale verenigingsondersteuner.
- Uitbreiding op www.GOWaalwijk.nl met een digitale module verenigingsondersteuning.

5. Duurzame Sportinfrastructuur

5.1 Algemeen

Met onze toekomstbestendige sportinfrastructuur hebben we de ambitie om in onze gemeente toekomstbestendige, functionele, goede en duurzame sportvoorzieningen aan te bieden. Deze voorzieningen zijn nodig om de eerder in deze nota opgenomen doelstellingen te kunnen realiseren. Hierbij hebben we specifiek aandacht voor het in stand houden en waar mogelijk realiseren van toegankelijke, laagdrempelige, multifunctionele en duurzame voorzieningen in een sportief ingerichte openbare ruimte.

In het coalitieprogramma Samen duurzaam vooruit 2018-2022 hebben we opgenomen te investeren in goede sportvoorzieningen en duurzaamheid en is in de paragraaf samenleven onder meer het volgende opgenomen: *We vinden het belangrijk om te investeren in de kwaliteit van samenleven in Waalwijk zodat iedereen profiteert van onze economische groei. Goede welzijns-, sport- en culturele voorzieningen zorgen ervoor dat mensen prettig samenleven in wijken, actief kunnen meedoen op sociaal, cultureel of sportief vlak en zo veel mogelijk zelfstandig kunnen leven en wonen.*

We hebben financiële middelen gereserveerd voor investeringen in buitensportvoorzieningen, zoals de aanleg van kunstgrasvelden, het toekomstbestendig maken van het sportcomplex van v.v. SSC '55 (fase 1 het oplossen van de parkeerproblematiek is inmiddels gerealiseerd, aan fase 2 en 3 een kunstgrasveld wordt samen met de vereniging gewerkt) en een nieuwe sporthal in Waspik.

5.2 Huidig beeld

We kennen in onze gemeente een breed aanbod van binnen- en buitensportaccommodaties, zowel in eigendom van de gemeente als geprivatiseerd. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl zien we dat het percentage van het aantal Waalwijkers dat tevreden is over de sportvoorzieningen 70% is. Onze referentiegroep komt uit op 74%. Geconcludeerd kan dus worden dat we op dit punt redelijk scoren, maar het kan wel iets beter. Dit betekent dat we constant alert moeten blijven op de kwaliteit en toekomstbestendigheid van onze accommodaties. We doen dit door te luisteren naar onze klanten via klanttevredenheidsonderzoeken, inspelen op geografische ontwikkelingen in onze gemeente (bijvoorbeeld de ontwikkeling van Landgoed Driessen), zorgen voor goede meerjarige onderhoudsplannen, inspelen op veranderingen in de samenleving (o.a. de roep om meer duurzame accommodaties) en daar waar mogelijk anticiperen op wijzigingen van normen en richtlijnen van sportbonden en NOC*NSF.

Enkele voorbeelden van toekomstige verbeteringen van ons voorzieningenniveau zijn:

- Het fasegewijs toekomstbestendig maken van het complex van voetbalvereniging SSC '55 (nodig vanwege groei Landgoed Driessen);
- De realisatie van een nieuwe gasloze en all electric sporthal in Waspik (de huidige hal is sterk gedateerd, niet meer functioneel en heeft een zeer hoog energieverbruik);
- De renovatie van de toplaag van een veld van hockeyclub Waalwijk (KHMC);
- De reservering voor gelden ten behoeve van kunstgrasvelden;
- Om invulling te geven aan onze zorgplicht en vanwege het beperken van de milieubelasting zullen we bij nieuwbouw en renovatie van kunstgrasvoetbalvelden geen rubberkorrels meer als infill gebruiken maar TPE (Thermoplastisch Elastomeer).

Overigens zijn wij van mening dat het niet zo kan zijn dat de gemeente alleen op moet draaien voor dergelijke voorzieningen. Met de Beleidsnota buitensport heeft de raad eerder vastgesteld dat er sprake is van gedeeld eigenaarschap. In deze nota is het uitgangspunt bij realisatie en onderhoud van kunstgrasvelden, ledverlichting en kleedruimten dat de gemeente 1/3 deel van de kosten betaalt, de desbetreffende vereniging 1/3 en dezelfde vereniging 1/3 kan lenen met gemeentegarantie. Deze methodiek heeft gewerkt bij voetbalvereniging WSC. Conclusie is dat deze methodiek vooral succesvol is bij grotere, financieel en bestuurlijk sterke verenigingen. Wat ons betreft pleit dit voor een toekomst met grote en sterke verenigingen.

Team Sport beheert en exploiteert de volgende accommodaties:

- Zwembad Olympia.
- Openluchtbad Zidewinde.
- Topsporthal De Slagen (foto).
- Sportcentrum Waspik.
- Sporthallen De Zeine en Zidewinde.
- Gymzalen BaLaDe, Mesdaglaan en Wijnruitstraat.
- Gymzalen basisscholen Besoyen, Juliana van Stolberg, Pater van der Geld en Villa Vlinderhof (alleen voor verhuur na het bewegingsonderwijs, 's avonds en in het weekend).
- Sportpark Elzenhage (bespeler: voetbalvereniging Waspik), Lindenheuvel (bespeler: voetbalvereniging White Boys (4 juni 2020 failliet)), het sportpark van voetbalvereniging Capelle, sportpark De Gaard (bespelers: voetbalverenigingen RWB en NEO '25), het sportpark van voetbalvereniging SSC '55, sportpark Eikendonk (bespelers: voetbalvereniging WSC en honk- en softbalvereniging Kickers) en sportpark Olympia (bespelers: atletiekvereniging ACW '66, hockeyclub Waalwijk (KHMC) en voetbalvereniging Baardwijk).

5.2.1 Beheer en exploitatie

Sportaccommodaties worden voor veel uiteenlopende sporten gebruikt en moeten voldoen aan de eisen die aan deze sporten worden gesteld. Denk hierbij aan aantal kleedkamers, aantal speelvelden, bespelingsuren voetbalvelden, kwaliteit van de sportvloeren, hoogte plafonds etc. Maar het gaat ook om veiligheid, bespeelbaarheid, uniformiteit en duurzaamheid van accommodaties.

We voldoen met de exploitatie van onze accommodaties grotendeels aan de verschillende wet- en regelgeving en de normen/richtlijnen van het NOC*NSF. We streven naar een goede capaciteit en kwaliteitverhouding van onze voetbalvelden. We zien echter dat er op enkele accommodaties sprake is van het niet in balans zijn van de beschikbare veldcapaciteit en de mate van bespeling. Zo was er bij v.v. White Boys sprake van teveel velden en is er bij de accommodaties in de buurt van Landgoed Driessen sprake van overbespeling. Deze overbelasting van de voetbalvelden leidt tot slechte kwaliteit van de velden en hogere onderhoudslasten. Ook hier is er sprake van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De gemeente draait op voor de hogere onderhoudslasten, waardoor wij van mening zijn dat verenigingen meer moeten sturen op medegebruik op een ander sportpark, ledenstop of wachtlijst. Alternatief kan zijn verruiming van de capaciteit door natuurgrasvelden om te bouwen naar kunstgrasvelden. Als hiervoor wordt gekozen is er ook sprake van gedeelde verantwoordelijkheid omdat we de 1/3^e-regeling van toepassing verklaren. Deze problematiek doet zich overigens uitsluitend voor in de voetbalsport. Wij willen hierover met de voetbalverenigingen in gesprek gaan.

We conformeren ons aan de bespelingsduur van de voetbalvelden overeenkomstig de normen en richtlijnen van het NOC*NSF. Voetbalverenigingen dienen hierin meer hun verantwoordelijkheid te nemen om overbelasting te voorkomen. We hanteren hierbij de volgende uitgangspunten:

- Bij structureel tekort aan bespelingscapaciteit onderzoeken we vervanging van natuurgrasvelden door kunstgras. We hanteren hierbij de genoemde 1/3^e-regeling;
- Bij overschrijding van de gehanteerde bespelingsnormen van het NOC*NSF voor wedstrijd- en trainingsvelden is de vereniging verantwoordelijk voor de extra kosten in onderhoud of renovatie;
- Als (tijdelijk) capaciteitstekort ontstaat, dan dienen voetbalverenigingen de mogelijkheden te onderzoeken en te benutten van gezamenlijk medegebruik van voetbalvelden;
- Indien voorgaande niet wordt toegepast en er sprake is van ondercapaciteit van de voetbalvelden dan dient een ledenstop en/of wachtlijst gehanteerd te worden.

5.2.2 Rol Team Sport

Team Sport is belast met het beheren en de exploitatie van een belangrijk deel van onze sportinfrastructuur (zwembaden, binnensportaccommodaties en sportparken) en is een onderdeel van

onze gemeentelijke organisatie. In het land zijn er steeds meer gemeenten die ervoor kiezen om de lokale sport vorm te geven via een lokaal sportbedrijf (hetzij intern verzelfstandigd, een stichting of een bv). Kernwoord daarbij is ondernemerschap. Voorbeelden zijn grotere gemeenten als Tilburg en Breda, maar ook qua omvang vergelijkbare gemeenten als Oosterhout. Sport is van oudsher een werkveld dat opereert op het snijveld van het publieke en private domein. Immers, veel gemeenten laten de exploitatie en beheer over aan commerciële partijen als Sportfondsen, Laco of Optisport. Ook zijn er afspraken met lokale (horeca) ondernemers. Voorts vindt het gebruik en het beheer van buitensportaccommodaties plaats door verenigingen, die hun sportpark beschouwen als hun accommodatie. Voorwaarde voor een verzelfstandiging is overigens wel het volume. De investeringen van gemeenten in sportaccommodaties vinden hun legitimatie in het daarmee kunnen realiseren van allerlei maatschappelijk doelstellingen als participatie, tegengaan van eenzaamheid en verantwoord en gezond leven. Vaak is dit aanleiding dat gemeenten naast het beheer en onderhoud van accommodaties ook de "zachte kant" van sport aan een sportbedrijf toevoegt.

Een voordeel van een verzelfstandigd sportbedrijf is dat de vindbaarheid en benaderbaarheid vanuit sporters en sportverenigingen groter wordt indien er buiten het gemeentehuis (bijvoorbeeld in een sportaccommodatie) een herkenbaar loket is voor alle sportvragen. Over het algemeen ontstaat er dan een ondernemende organisatie die snel en adequaat kan acteren. Ten slotte is voor gemeenten een belangrijke overweging dat de kosten voor sport op termijn omlaag kunnen, immers de Sport cao is aanzienlijk goedkoper dan de gemeentelijke cao.

Flexibel ondernemerschap kent binnen onze gemeentelijke omgeving haar beperkingen. We gaan een mogelijke verzelfstandiging van Team Sport onderzoeken. Dit wordt uitgevoerd langs de lijn van de gemeentelijke organisatiestrategie. De (uitvoerings-)diensten van de gemeente Waalwijk worden periodiek op marktconform opereren beoordeeld langs de volgende 4 K's:

1. Kostenbewust.
2. Kwaliteit.
3. Continuïteit.
4. Klantgerichtheid.

5.2.3 Duurzame sportaccommodaties

In de visie Duurzaam Waalwijk (vastgesteld februari 2020) is het verduurzamen van onze bebouwde kom (incl. gemeentelijk vastgoed) een speerpunt. Voor de uitvoering van deze visie wordt momenteel een plan van aanpak verduurzaming gemeentelijk vastgoed opgesteld. Op dit moment zijn er (subsidie) regelingen vanuit de Rijksoverheid beschikbaar om een volledige energiescan uit te voeren zowel op het gebruik als de exploitatie van de sportaccommodatie. In 2018 zijn de sportverenigingen geattendeerd op de subsidieregeling energiebesparing en duurzame energie sportaccommodaties (EDS). Tegelijkertijd is voorgesteld een onderzoek op te starten naar de mogelijkheden voor het aangaan van duurzaamheidsleningen.

De afgelopen jaren hebben we de nodige duurzaamheidsmaatregelen genomen:

- Bij vervanging van buitenverlichting is led de norm;
- We zijn aangesloten bij green deal (geen chemische bestrijdingsmiddelen);
- Sundiscs bij zwembad De Zidewinde;
- Bij de planontwikkeling van sporthal Waspik zal worden uitgegaan van gasloos bouwen;
- Invulling geven aan onze zorgplicht waardoor we geen rubber infill meer toepassen maar TPE.

Een andere nieuwe ontwikkeling is de Routekaart verduurzaming sport die op 23 januari 2020 is ondertekend door onder meer NOC*NSF, het ministerie van Volksgezondheid Welzijn en Sport, de Vereniging Sport en Gemeenten en provincies. Hiermee wil de sportsector een bijdrage leveren aan de ambities uit het Klimaatakkoord en met name aan het CO₂-neutraal maken van de sportvoorzieningen in minder dan 10 jaar. In 2021 wordt onderzocht wat de consequenties voor onze gemeente zijn om aan te sluiten bij deze Routekaart.

Kortom, we hebben qua duurzaamheid inmiddels de nodige inzet gepleegd. Om een actueel en goed beeld te krijgen van de duurzaamheidssituatie van onze accommodaties zijn wij voornemens een scan te

laten maken. Met de aanbevelingen zullen we de komende jaren aan de slag gaan. Ook hier zijn wij van mening dat er sprake zou moeten zijn van een gezamenlijke investeringsverantwoordelijkheid. We hanteren -afhankelijk van de eigendomssituatie- de huidige 1/3^e-regeling. Hiermee willen we de verenigingen verleiden om ook te investeren in duurzame accommodaties. Belangrijke overweging hierbij is ook dat verenigingen de energiekosten betalen en hier dus ook structureel baat bij hebben

5.2.4 Multifunctioneel gebruik en toegankelijkheid

Op enkele accommodaties is nu al sprake van multifunctioneel gebruik. Denk hierbij aan het gebruik van kantines voor wijkactiviteiten, medegebruik voor Buitenschoolse opvang (BSO) en voor commerciële activiteiten als bedrijvencompetities.

Wij geloven in een brede maatschappelijke rol van sportverenigingen. Verenigingen die open staan voor deze maatschappelijke rol willen wij graag helpen met subsidies en andere faciliteiten. Deze tendens past ook in de ontwikkeling om inclusief sporten en bewegen te bevorderen. Dit kan leiden tot een nieuwe vraag om de sportcomplexen te gebruiken. Wij zijn van mening dat dit vooral kan bij vitale verenigingen die deze bredere maatschappelijke rol op willen en kunnen pakken. Bij de uitwerking hiervan zullen we ook aanlopen tegen vragen omtrent de exclusiviteit van sportaccommodaties, meer flexibele exploitatiemodellen en het stimuleren van multi-inzetbare sportvelden. Hierbij moeten we denken aan meer kunstgrasvelden en of velden die door verschillende sporten gebruikt kunnen worden. We hanteren -afhankelijk van de eigendomssituatie- de huidige 1/3^e-regeling.

Wij vinden het belangrijk (Samen duurzaam vooruit 2018-2022) dat iedereen kan meedoen en daadwerkelijk meedoet, ook op maatschappelijk vlak. Niet voor niets staat in het VN-verdrag 'Rechten voor mensen met een handicap' dat mensen met een beperking dezelfde kansen en mogelijkheden moeten hebben als mensen zonder beperking. Onze sportaccommodaties zijn veelal ingericht met de nodige voorzieningen, zoals een gehandicaptoilet en (trap)lift. Vooralnog hebben we geen signalen ontvangen dat de toegankelijkheid van de sportaccommodaties tekort zou schieten. In aansluiting op ons inclusief sportbeleid zijn wij voornemens om een nulmeting te laten uitvoeren. Als hieruit blijkt dat het noodzakelijk is om in verband hiermee aanpassingen aan onze accommodaties te doen zoeken we gezamenlijk naar mogelijkheden om de voorzieningen voor iedereen zo toegankelijk en bereikbaar mogelijk te laten zijn en hanteren -afhankelijk van de eigendomssituatie- de huidige 1/3^e-regeling.

5.2.5 Sportief ingerichte openbare ruimte

Goede sportvoorzieningen voor verenigingen zijn belangrijk. We zien echter ook een tendens dat sommigen mensen niet in verenigingsverband willen sporten, maar individueel of in groepen gebruik willen maken van de openbare ruimte. Recreatief wandelen en fietsen zijn de populairste beweegactiviteiten in de openbare ruimte, gevolgd door hardlopen en wielrennen/mountainbiken. Volgens het Mullierinstituut wint Sporten en bewegen in de openbare ruimte aan populariteit (Mullier, 2018). We zijn hier een aantrekkelijke gemeente voor met goede fietspaden zoals de Halvezolenroute, het recreatiegebied 't Lido en grenzend aan het natuurgebied het Nationaal Park de Loonse en Drunense Duinen. We kennen in onze gemeente daarnaast een verspreid aanbod zoals het RKC Waalwijk Cruyff Court, diverse skatebanen en trapvelden.

Op het oog hebben we dus veel voorzieningen. Echter, omdat we zoveel mogelijk Waalwijkers vitaal in beweging willen krijgen en houden is het nodig hier een meer duidelijke lijn en aanpak in te realiseren. Ook hier kunnen we nog stappen zetten. We sluiten hiervoor aan bij het Speelruimteplan Samen Spelen (raad, oktober 2019) en de nieuwe Omgevingswet (januari 2022).

5.3 Richtinggevend kader

In algemene zin kunnen we concluderen dat we beschikken over redelijk tot goede sportaccommodaties. Als we wat dieper inzoomen op onze accommodaties stellen we vast dat we nog wel een verbeteringslag kunnen maken. Op korte termijn komen we met separate voorstellen omtrent de sporthal in Waspik en het sportpark van SSC'55. Daarnaast zullen we in 2020 in het kader van groot onderhoud een kunstgrasveld bij hockeyclub Waalwijk (KHMC) vervangen.

In structurele zin willen we zorgen voor toekomstbestendige accommodaties. Voor de langere termijn willen we een energiescan van onze accommodaties laten maken en met de uitkomsten aan de slag gaan. Bij investeringen om de duurzaamheid, multifunctionaliteit en toegankelijkheid van de sportaccommodaties te vergroten zetten we in op gedeelde verantwoordelijkheid.

We hanteren -afhankelijk van de eigendomssituatie- de huidige 1/3^e-regeling (bij vervanging van kunstgrasvelden, uitbreiding van kleedvoorzieningen en vervanging veldverlichting). Bij gemeentelijke bijdragen worden deze separaat aan de raad voorgelegd. Inmiddels is het bijvoorbeeld bekend dat de gebruikers van sportpark De Gaard bezig zijn met plannen om het park te verduurzamen.

Om invulling te geven aan onze zorgplicht bij de aanleg van nieuwe velden en vervanging van bestaande kunstgrasvelden kiezen we niet meer voor rubber infill. In beginsel opteren we voor TPE (Thermoplastisch Elastomeer) als alternatief. Hierbij hanteren we het uitgangspunt dat de extra kosten voor rekening van gemeente zijn. Belangrijke overweging hierbij is dat we het gelijkheidsprincipe hanteren. Bij voetbalvereniging WSC is destijds gekozen voor rubber ingestrooide velden en hun 2/3 bijdrage, inclusief toekomstige vervangingen, is hierop gebaseerd. De kosten van TPE zijn ongeveer € 75.000, - hoger, waardoor er een ongelijkheid ontstaat ten opzichte van toekomstige realisaties. Ontwikkelingen als biologisch afbreekbare korrels of olijpitten worden gevolgd.

Ons uiteindelijke resultaatbeeld: eind 2024 beschikt de gemeente Waalwijk over een toekomstbestendige, multifunctionele sportinfrastructuur en een sportief ingerichte (openbare) ruimte. De sportaccommodaties voldoen na nieuwbouw en renovaties aan de geldende wet- en regelgeving en sluiten aan bij onze visie Duurzaam Waalwijk.

Richtinggevend kader:

- Instandhouding, nieuwbouw en renovaties van onze gemeentelijke sportaccommodaties binnen de geldende wet- en regelgeving en normen/richtlijnen van NOC*NSF.
- Onderzoek naar de verzelfstandiging van Team Sport langs de lijn van de gemeentelijke organisatiestrategie.
- Stimuleren verduurzaming en toegankelijkheid sportaccommodaties in samenwerking met vereniging en langs de systematiek van de 1/3-regeling.
- Een meer multifunctioneler gebruik van onze gemeentelijke sportaccommodaties in samenwerking met vitale verenigingen die deze brede maatschappelijke rol oppakken.
- Een sportief ingerichte openbare ruimte met een duidelijke lijn en aansluitend aan de vraag van onze inwoners.

5.4 Acties

De eerste acties thema Duurzame sportinfrastructuur:

- Raadsvoorstel over het toekomstbestendig maken van het sportpark van v.v. SSC '55.
- Raadsvoorstel over de toekomst van een binnensportaccommodatie in de kern Waspik.
- Aanpassing beleidsnota Buitensport en uitbreiding systematiek van de 1/3-regeling (dit kan leiden tot extra vraag budget).
- Onderzoeken mogelijke verzelfstandiging Team Sport langs de 4 K's van de gemeentelijke organisatiestrategie.
- In gesprek gaan met de voetbalverenigingen over balans beschikbare veldcapaciteit en de mate van bespeling.
- Uitvoeren van een scan/nulmeting inzake duurzaamheid en toegankelijkheid.
- Onderzoeken hoe de mogelijkheden van sport en bewegen in de openbare ruimte en op de gemeentelijke sportaccommodaties meer en multifunctioneel te benutten.

Bijlage 1

Inzet buurtsport- en cultuurcoaches 2020

Functie	Fte	Werkgever
Buurtsportcoaches PO	2,95	Het BeweegBuro
Buurtsportcoach VO	0,06	Het BeweegBuro
Buurtsportcoach GO/communicatie	0,25	Het BeweegBuro
Buurtsportcoach contact sv/partners	0,11	Het BeweegBuro
Buurtsportcoach coördinatie	0,17	Het BeweegBuro
Buurtsportcoaches buurtsportwerk	0,66	Het BeweegBuro
Buurtsportcoach kinderopvang	1,43	Het BeweegBuro
Jongerenwerker Tavenu	0,25	De Tavenu
Jeugdwerker ContourdeTwern	0,69	ContourdeTwern
Stichting Samen RKC	1,00	Stichting Samen RKC
Jogg-regisseur	0,56	Gemeente Waalwijk
Cultuurcoach	1,00	Kunstencentrum Waalwijk
Totaal:	9,13	
Beweegcoach senioren	1,67	ContourdeTwern
Consulent aangepast sporten	0,10	Steunpunt aangepast sporten
Buurtsportcoach zwembad	0,27	Het BeweegBuro
Totaal:	2,04	
Verenigingsondersteuner	0,44	ContourdeTwern
Algemene coördinatie	0,67	Gemeente Waalwijk
Totaal:	12,28	

Bijlage 2
Factsheet Bewegcoach Senioren (2018-2019)

Beweegcoach Senioren Gemeente Waalwijk 2018-2019

- **Individuele ondersteuning: 73 trajecten, ruim 58% is doorgestroomd** naar vervolgaanbod.
- **Ondersteuning van en samenwerking met 17 partners.** O.a. sportvereniging GALM geholpen met het aantrekken van een docent.
- **Organisatie van 35 activiteiten.** Denk hierbij aan voorlichtingen over voeding & bewegen, fittesten, activiteiten tijdens het GO Waalwijk Festival en bewegen voor mantelzorgers.
- **Begeleiding middaggroep Nationale Diabetes Challenge; 37 unieke deelnemers** die in totaal 3360 km gewandeld hebben.
- **4 vaste beweeggroepen;** Meer Bewegen voor Ouderen, tafeltennis, wandelen en vervolgaanbod valpreventie.
- **Ondersteuning bewoners-initiatief;** wandelgroep Blyde Incomste geholpen bij het aanschaffen van een bankje via het wijkbudget.
- **Sportaanbod voor senioren in kaart; 60 aanbieders** in Waalwijk
- **Netwerk opgebouwd met meer dan 70 partners** uit de sector sport-zorg-bewegen. Zien elkaar regelmatig en praten over samenwerking, ontwikkelingen en individuele casussen.
- **5 vaste betrokken vrijwilligers** bij de uitvoering van activiteiten.
- **Betrokkenheid bij de gecombineerde leefstijlinterventie.** De beweegcoach begeleid deelnemers van twee groepen in Sprang-Capelle naar passend beweegaanbod.
- **Na de start in 2018 zijn er 629 senioren betrokken bij bovenstaande beweegactiviteiten.**

Bijlage 3

GO Waalwijk facts & figures (1/3)

Note: als gevolg van coronamaatregelen zijn enkele genoemde activiteiten uitgesteld (6vs6 toernooi) of geannuleerd (Boels Ladies Tour). Nieuwe activiteiten gericht op ouderen onder programma GO Fit zijn nog niet in dit overzicht verwerkt.

GO Waalwijk facts & figures

- 1.105 volgers op social media (Facebook en Instagram, organisch bereik), met gemiddeld wekelijks bereik van duizenden mensen.
- 187 aanbieders geregistreerd op gowaalwijk.nl
- 475 activiteiten aangemeld op gowaalwijk.nl
- Veel publiciteit in lokale nieuwsmidia (print en online).
- Zichtbaar bij vele activiteiten in gemeente Waalwijk.

Diverse doorlopende programmalijnen gestart, met onder meer:

- GO Play – honderden kinderen actief met sport en cultuur, op en na school en in de wijk:
  - 27 GO Play Sport na School-activiteiten in schooljaar 2019-2020.
  - Per school verzorgen gemiddeld 4 verenigingen een clinic in een schooljaar.
  - GO Play Kick Off: 112 kinderen - 54 vrijwilligers en buurtsportcoaches - 16 sport- en culturele verenigingen.
  - 6 vs 6 toernooi Cruyff Court: 120 kinderen - 17 teams - 11 basisscholen.
  - Cultuur@CruyffCourts: 250 kinderen.
- GO Running – meerdere organisaties werken samen, versterken verenigingen.
- GO Healthy – 7 gezonde sportkantines in 2019; in 2020 volgen er meer!
Drinkwaterpunten op basisscholen en bij sportaccommodaties.
Bij start schooljaar 2019/2020 gratis GO-bidon voor alle 4.500 basisschoolleerlingen in gemeente Waalwijk: drink water!
- Beweegcoach senioren – organiseerde tientallen activiteiten, zoals voorlichting over voeding & bewegen, fittesten en bewegen voor mantelzorgers. Begeleidde 37 deelnemers aan Nationale Diabetes Challenge 2019 (die in totaal 3.360 km wandelden).
Vaste bewegegroepen: Meer Bewegen voor Ouderen, tafeltennis en vervolgaanbod valpreventie. Sportaanbod senioren in kaart: 60 aanbieders in Waalwijk. Ondersteuning van en samenwerking met vele partners. Meerdere wekelijkse wandelgroepen in Waalwijk en Waspik.

Nieuw / terugkerend in 2020:

- GO Cycling (met o.a. etappe Boels Ladies Tour)
- GO Waalwijk Festival
- GO Play (Sport na School / gratis kennismaking / kick-off dag / Cultuur@Cruyff Courts / Cruyff Courts 6vs6 toernooi)
- GO Running
- GO Healthy (Scoren voor Gezondheid / gezonde sportkantine / gratis drinkwater)
- Beweegprogramma's senioren
- En meer...

GO Waalwijk facts & figures (2/3)

1. Kick-off GO Running
2. Wekelijkse wandelgroepen in Waspik en Waalwijk
3. Harp tijdens GO Waalwijk Festival
4. Divers beweegaanbod voor senioren
5. GO Familierun tijdens Stratenloop Waspik
6. Kick-off GO Running
7. GO Play, Sport na School
8. Duizenden bezoekers tijdens GO Waalwijk Festival
9. Demo dansen 'met beperking' tijdens GO Waalwijk Festival

GO
SPORT GEZONDHEID
CULTUUR BEWEGING

GO Waalwijk facts & figures (3/3)

1. Kick-off GO Running
2. Sportdemo's tijdens GO Waalwijk Festival
3. Langstraat Klassieker
4. Creatieve workshops tijdens GO Waalwijk Festival
5. Cultuur@Cruyff Courts
6. Uitreiking gouden vignet Gezonde Sportkantine
7. Expositie Crossings Art & Sport
8. Lancering handbiketeam TC Waalwijk
9. Afsluiting Cultuur@Cruyff Courts

Bijlage 4

GO Waalwijk - organisatie, activiteiten & resultaten (2019 - mei 2020)

GO Waalwijk (gestart) als online platform		GO Waalwijk biedt praktische ondersteuning				GO Waalwijk is activator / aanjager / verbinder			
resultaten (sept 2018-juni 2020)	regie	hulp bij voorbereiding en uitvoering activiteiten**	communicatie-adviseur	resultaat: doorlopende programmajnen en activiteiten	regie	samenwerkende partners	resultaten (sept 2018-maart 2020)		
website GOwaalwijk.nl 187 aanbieders 475 aangemelde activiteiten 116 aangemelde nieuwsberichten	communicatie-adviseur	hulp bij voorbereiding en uitvoering activiteiten**	communicatie-adviseur	 gezonde leef-, werk- en sportomgeving	JOGG-regisseur Sportbedrijf onderwijs (po/vo) Stichting Samen RKC	div. verenigingen Sportbedrijf onderwijs (po/vo) Stichting Samen RKC	7 certificaten Gezonde Sportkantine (en meer in voorbereiding) diverse openbare drinkwaterpunten; GO-bidons voor 4.500 leerlingen po		
sociale media: informeren, inspireren, motiveren 714 volgers op Facebook en 452 volgers op Instagram* gemiddeld wekelijks bereik* >1.000 personen	communicatie-adviseur	hulp bij PR en publiciteit**	communicatie-adviseur	 sport- en cultuuractiviteiten voor jeugd (sinds najaar 2019 onder naam GO Play)	buurtsportcoaches en cultuurcoach (tientallen) verenigingen / sportaanbieders Kunstencentrum Waalwijk Jongerencentrum Tavenu onderwijs Sportbedrijf	GO Play kick-off: deelname >100 kinderen GO Play Sport na School: 27 activiteiten in schooljaar, gemiddeld 30-50 kinderen GO Play-combi's: samenwerking 18 organisaties; 105 inschrijvingen. Totaal aantal nieuwe leden nog niet bekend. Cultuur@CruyffCourts: gemiddeld 30 deelnemers per middag	GO Play kick-off: deelname >100 kinderen GO Play Sport na School: 27 activiteiten in schooljaar, gemiddeld 30-50 kinderen GO Play-combi's: samenwerking 18 organisaties; 105 inschrijvingen. Totaal aantal nieuwe leden nog niet bekend. Cultuur@CruyffCourts: gemiddeld 30 deelnemers per middag		
lokale media wekelijkse publicaties in dag/weekbladen en online nieuws-media redactionele samenwerking met Weekblad Waalwijk	verenigings-ondersteuner	verenigingsondersteuning (advies bij strategische en praktische vraagstukken, verwijzingsfunctie)	verenigings-ondersteuner	 www.GOWAALWIJK.NL stimuleren tot hardlopen, verenigingen versterken (kick-off: 06-11-2019)	buurtsportcoaches Stichting Samen RKC ACW'66 Triathlon- en Loopvereniging De Langstraat (Maresia) Stratenloop Waaspik	GO Family Run Stratenloop Waaspik GO Healthy Run en GO Run als onderdeel van RKC Waalwijk- Stadion Run (uitgesteld naar april 2021) GO Running Family Clinics en kennismakingstrainingen (uitgesteld)	GO Family Run Stratenloop Waaspik GO Healthy Run en GO Run als onderdeel van RKC Waalwijk- Stadion Run (uitgesteld naar april 2021) GO Running Family Clinics en kennismakingstrainingen (uitgesteld)		
				 www.GOWAALWIJK.NL wandelactiviteiten senioren (sinds najaar 2019 onder naam GO Walking)	beweegcoach senioren Contourde Twern SSC Den Bolder Nationale Diabetes Challenge Waalwijk div. zorgprofessionals (1* lijn)	wekelijkse wandelgroepen in alle kerken (hele jaar) >140 deelnemers NDC Waalwijk	wekelijkse wandelgroepen in alle kerken (hele jaar) >140 deelnemers NDC Waalwijk		
				 beweegactiviteiten senioren (sinds maart 2020 GO Fit)	beweegcoach senioren Contourde Twern div. verenigingen / aanbieders Steunpunt Aangepast Sporten	cursus valpreventie training 'natuur doet je goed' bewegadvies op maat GO Fit bewegen op afstand (corona-crisis)	cursus valpreventie training 'natuur doet je goed' bewegadvies op maat GO Fit bewegen op afstand (corona-crisis)		

* uitsluitend organisch bereik
 ** GO Waalwijk: leverde/levert in 2019/2020 ondersteuning aan onder meer GO Waalwijk Festival • schoolhandbaltoernooi • schoolbadmintontoernooi • fotowedstrijd en expositie Crossings Art & Sports • Sportcafé Waalwijk • Do Good Food Festival • oprichting handbalsamen TC Waalwijk • De Langstraat Klassieker • diverse activiteiten Samen RKC • Fit Challenge De Langstraat • 80 van de Langstraat • 10-jarig bestaan zwembad Olympia • activiteiten die voortkomen uit de diverse programmajnen (zie resultaten)